

הכנסת מרכז המחקר והמידע

ט"ז בתמוז תשע"ג
24 ביוני 2013

השתתפות רשויות מקומיות בתקצוב בתי ספר יסודיים בחינוך המוכר שאינו רשמי

לקראת דיון ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת על סעיפים 80 ו-81 להצעת חוק לשינוי סדרי עדיפויות לאומיים (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנים 2013 ו-2014), התשע"ג-2013 (להלן: הצעת החוק), יוצגו בקצרה מידע ונתונים על בתי ספר יסודיים בחינוך המוכר שאינו רשמי והשתתפות הרשויות המקומיות בתקצובם.¹

1. רקע ונתונים על בתי ספר יסודיים בחינוך המוכר שאינו רשמי

בחוק לימוד חובה, התש"ט-1949, יש הבחנה בין שני סוגים מרכזיים של מוסדות חינוך²:

1. מוסדות חינוך רשמיים, המוחזקים על-ידי המדינה או הרשויות המקומיות;
 2. מוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים, שהשר הכריז עליהם מוסדות חינוך מוכרים לצורך החוק.
- הבסיס החוקי לפעילותם של מוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים מצוי בסעיף 11 לחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953, הקובע כי "השר רשאי לקבוע, בתקנות, סדרים ותנאים להכרזת מוסדות לא-רשמיים כמוסדות-חינוך מוכרים, להנהגת תוכנית-היסוד בהם, להנהלתם, לפיקוח עליהם ולתמיכת המדינה בתקציביהם, אם השר יחליט על התמיכה ובמידה שיחליט".
- סדרים מסוג זה נקבעו בתקנות חינוך ממלכתי (מוסדות מוכרים), התשי"ג-1953 (להלן: תקנות מוסדות מוכרים). תקנות מוסדות מוכרים מפרטות את תנאי ההכרה במוסד חינוכי כמוסד מוכר שאינו רשמי, את סמכויות הפיקוח של משרד החינוך על מוסדות אלו ואת תנאי התמיכה של המדינה בהם.
- האחריות לכלל ההיבטים הפדגוגיים והמינהליים של קיום מוסד החינוך, לרבות קבלה לעבודה של עובדי ההוראה ועובדי המינהלה והעסקתם, קביעת תוכניות הלימוד, סדרי הלימוד וכו', מוטלת על הבעלות של המוסדות, כפוף להוראות משרד החינוך בנושאים שונים ולפיקוח משרד החינוך.

על-פי התקנות, מוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי מחויבים לקיים תנאים דומים לאלו של החינוך הרשמי בתחומים הפיזיים, הבטיחותיים והתברואתיים ולעניין קיום מוסד חינוכי – מספר התלמידים בכיתה, חופשות וחגים, מספר ימי הלימודים בשנה והשכלת הצוות החינוכי המועסק בהם. כמו כן, מוסדות חינוך מוכר שאינו רשמי כפופים לחוק הפיקוח על בתי-ספר, התשכ"ט-1969, המתווה כללים להתנהלות מוסדות חינוך בהיבטים שונים. פרק ב' בחוק מחייב בתי-ספר בחינוך המוכר שאינו רשמי לקבל רשיון מטעם משרד החינוך. קבלת הרשיון מותנית בהבטחת רמה נאותה, בהתאם לתקן שקבע המשרד, בנושאים שונים, ובהם תוכנית הלימודים, מערכת השיעורים ומשך הלימודים; הכשרתם וכושרם המקצועי של סגל עובדי החינוך ועוד. עם זאת, מוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי אינם כפופים למגבלות של אזורי רישום

¹ בהכנת המסמך ציטטנו בהרחבה ממסמך מרכז המחקר והמידע של הכנסת, "החינוך המוכר שאינו רשמי היסודי בשנים תש"ס-תשע"ג", כתיבה: אתי וייסבלאי, 29 באוקטובר 2012. מוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים בחינוך המיוחד ומוסדות בחינוך העל-יסודי, שאינם מוגדרים כמוסדות רשמיים, מתקצבים על ידי הרשות המקומית מתוקף הסדרים אחרים ולא נדונים כלל במסמך זה.

² לצד מוסדות אלה פועלים גם מוסדות חינוך פטור (על-פי רוב תלמודי תורה לבנים בחינוך החרדי היסודי) ומוסדות תרבותיים ייחודיים (ישיבות קטנות לבנים); אלה לא יידונו במסמך זה.

כמו החינוך הרשמי, ולכן יש להם חופש רב יותר בקבלת תלמידים מאשר למוסדות חינוך רשמיים (כל עוד אין בכך אפליה אסורה לפי סעיף 5 לחוק זכויות התלמיד, התשס"א-2000). עם זאת על פי התקנות משרד החינוך רשאי להימנע מלהכריז על מוסד חינוך מוסד מוכר שאינו רשמי אם ההכרזה עלולה לפגוע במערכת החינוך הממלכתית, כלומר ללא קשר לתנאים הקיימים במוסד עצמו.

מוסדות חינוך מוכר שאינו רשמי נדרשים לקיים את תוכנית היסוד (לימודי הליבה) בשיעור של 75% מכלל שעות הלימודים בתוכנית היסוד בחינוך הרשמי. מוסדות חינוך השייכים לרשתות "מעין החינוך התורני" ו"מרכז החינוך העצמאי" נדרשים לקיים את תוכנית הליבה בשיעור של 100% מכלל שעות הלימודים בתוכנית היסוד בחינוך הרשמי.³ משרד החינוך הסדיר במפורט את היקף שעות הליבה שיש ללמד בכל מקצוע בכל אחת מן הכיתות במגזרים השונים השייכים לחינוך המוכר שאינו רשמי. כמו כן, נקבע כי על התלמידים להגיע לרמת ההישגים הנהוגה במוסדות החינוך הרשמיים ולהבחין בבחינות המיצ"ב.⁴

הטיפול במוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים נתון בידי **האגף לחינוך מוכר שאינו רשמי במשרד החינוך**. לאגף שני תפקידים מרכזיים בתחום זה: רישוי מוסדות מוכרים שאינם רשמיים ומוסדות פטור ופיקוח על מוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי. בשנים האחרונות פועל משרד החינוך להגדלת מספר המפקחים באגף לחינוך מוכר שאינו רשמי.

בהליך הרישוי נבדקת עמידתם של מוסדות החינוך מבקשי הרישוי בכל התנאים שמציב משרד החינוך. מוסדות החינוך נדרשים להתחייב לעמוד בכלל התנאים וההוראות שהמשרד והחוק מכתיבים, לרבות ציות להוראות חוזרי מנכ"ל ולימוד תוכנית הליבה. רשיון למוסד חינוך מוכר שאינו רשמי ניתן כיום לתקופה של עד חמש שנים.

על-פי תקנות מוסדות מוכרים, למפקח משרד החינוך יש סמכות לבקר בכל שיעור ובכל כיתה של מוסד הנתון לפיקוחו. הנהלת המוסד ומוריו חייבים לשתף פעולה עם המפקח הממונה על המוסד. פסיקות של בתי-המשפט שעסקו בנושא זה קבעו אף הן כי "סמכויות הפיקוח של משרד החינוך על פעולותיהם של מוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים הן רחבות, ובצדן גם סנקציה בדמותן של ביטול הרישוי להפעלת המוסד והפחתה – עד כדי הפסקת ההשתתפות – בתקצוב, אם יסרב לעמוד בהנחיות משרד החינוך".

בשנת הלימודים תשע"ג יש בחינוך היסודי 673 בתי ספר יסודיים מוכרים שאינם רשמיים, בהם לומדים 200,153 תלמידים. בתי ספר בחינוך המוכר שאינו רשמי הם 26% מבתי הספר היסודיים ובהם לומדים 21% מן התלמידים בחינוך היסודי.⁵

80% מבתי הספר היסודיים המוכרים שאינם רשמיים שייכים לחינוך החרדי (537 בתי ספר), 14% לחינוך הערבי (96 בתי ספר) ו-6% לחינוך העברי שאינו חרדי (44 בתי ספר). מתוך מוסדות החינוך בחינוך החרדי: 174 שייכים לרשת מעין החינוך התורני, 219 למרכז החינוך העצמאי ו-144 מוסדות אינם שייכים לרשתות.⁶

בטבלה שלהלן מפורטים מספרי בתי הספר והתלמידים בחינוך היסודי המוכר שאינו רשמי **בשנת תשע"ב** לפי פילוחים שונים:

³ מוסדות חינוך השייכים לרשתות אלה גם מתוקצבים על ידי משרד החינוך ברמה שווה לזאת של מוסדות חינוך רשמיים, ראו פירוט בסעיף 2 להלן.

⁴ למרות הוראה זאת, לא כל בתי הספר בחינוך המוכר שאינו רשמי משתתפים בבחינות המיצ"ב, להרחבה ראו: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, [מערכת החינוך בישראל – סוגיות מרכזיות שנדונו בוועדת החינוך, התרבות והספורט](#), כתיבה: אתי וייסבלאי, 23 באפריל 2013. עמ' 37.

⁵ יהודה פינסקי, ראש האגף לחינוך מוכר שאינו רשמי, משד החינוך, מכתב, 24 ביוני 2013. נציין כי בתי ספר מוכרים שאינם רשמיים כוללים לעיתים קרובות את כיתות א' עד ח', בעוד בחינוך הרשמי לומדים בחינוך היסודי תלמידי כיתות א'-ו'. תלמידים בחינוך המוכר שאינו רשמי מהווים כ-18.5% מתלמידי כיתות א'.

⁶ הנתונים הופקו באמצעות מערכת משרד החינוך, [כמעט הכל אודות מוסדות חינוך](#), 24 ביוני 2013. במערכת זאת רשומים 677 בתי ספר יסודיים מוכרים שאינם רשמיים.

בתי-ספר ותלמידים בחינוך היסודי המוכר שאינו רשמי, תשע"ב

מתוכם: תלמידי כיתות א'	תלמידים	בתי-ספר	
824	8,078	39	מוכר שאינו רשמי עברי לא חרדי
3%	4%	6%	שיעור
21,348	146,392	519	מוכר שאינו רשמי חרדי
79%	77%	80%	שיעור
4,663	32,787	166	מעין החינוך התורני
17%	17%	26%	שיעור מתוך מוכר שאינו רשמי חרדי
11,508	80,769	215	החינוך העצמאי
43%	42%	33%	שיעור מתוך מוכר שאינו רשמי חרדי
5,177	32,836	138	מוכר שאינו רשמי חרדי אחר
19%	17%	21%	שיעור מתוך מוכר שאינו רשמי חרדי
4,835	35,598	90	מוכר שאינו רשמי ערבי
18%	19%	14%	שיעור
27,007	190,068	648	סה"כ מוכר שאינו רשמי
19%	21%	26%	שיעור מוכר שאינו רשמי מתוך חינוך יסודי

על-פי נתוני משרד החינוך, מוסדות חינוך יסודי מוכר שאינו רשמי פועלים ב-104 רשויות מקומיות.⁷ בחלק גדול מן הרשויות המקומיות שבהן פועלים בתי-ספר אלו הם חלק ניכר ממערכת החינוך (כולל מוסדות פטור). בביתר-עילית, רכסים, אלעד, נתיבות ומגדל-העמק כשני-שלישים מבתי-הספר היסודיים ברשות שייכים לחינוך המוכר שאינו רשמי. בירושלים (כולל מזרח ירושלים),⁸ בני-ברק, מודיעין-עילית, נצרת, טבריה וערד, כמחצית מבתי-הספר היסודיים ברשות שייכים לזרם זה.

בטבלה שלהלן מוצג מספר בתי-הספר היסודיים המוכרים שאינם רשמיים ומספר התלמידים בהן ברשויות מקומיות שבהן חמישה בתי ספר ויותר מסוג זה:⁹

⁷ יהודה פינסקי, ראש האגף לחינוך מוכר שאינו רשמי, משרד החינוך, מכתב, 24 ביוני 2013.

⁸ בעיר ירושלים בשנת הלימודים תשע"ב, 52 ממוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי היו במגזר הערבי, 88 מהם היו בחינוך החרדי ו-5 בחינוך הממלכתי העברי.

⁹ יהודה פינסקי, ראש האגף לחינוך מוכר שאינו רשמי, משרד החינוך, מכתב, 24 ביוני 2013.

מוסדות חינוך מוכר שאינו רשמי ותלמידים ב-31 רשויות מקומיות, תשע"ג

שם רשות	מספר המוסדות	מספר תלמידים	שם רשות	מספר המוסדות	מספר תלמידים
ירושלים	154	56,673	חדרה	8	1,611
בני ברק	35	16,893	טבריה	8	1,468
בית שמש	34	8,681	רמלה	8	2,124
אשדוד	31	10,209	אשקלון	7	1,528
ביתר עילית	31	9,074	בת ים	7	1,788
תל אביב-יפו	28	5,029	חולון	7	1,293
אלעד	26	7,756	מטה בנימין	7	1,453
חיפה	19	7,563	ראשון לציון	7	1,400
פתח תקוה	18	6,067	אופקים	6	1,438
מודיעין עילית	16	7,259	מגדל העמק	6	1,239
נתיבות	11	2,559	קרית גת	6	1,192
צפת	11	1,481	רכסים	6	1,242
באר שבע	10	2,027	לוד	5	1,363
נצרת	10	6,155	עכו	5	1,058
נתניה	10	3,241	ערד	5	759
רחובות	9	2,212			

הנתונים על התפתחות החינוך המוכר שאינו רשמי בשנים 2000–2013 מלמדים על גידול ניכר בחינוך זה וחלקו בחינוך היסודי. בעוד בשנת 2000 היו פחות מ-400 בתי-ספר בחינוך המוכר שאינו רשמי היסודי, והם היו כ-19% מכלל המוסדות בחינוך היסודי, בשנת 2013 מספר בתי-הספר האלה גדל, והם מהווים כ-26% מהמוסדות בחינוך היסודי. תמונה דומה מצטיירת כאשר מתייחסים למספר התלמידים במוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי ולשיעורם בכלל התלמידים בחינוך היסודי.

2. תקצוב החינוך המוכר שאינו רשמי – המצב הקיים בכל הנוגע להשתתפות הרשויות המקומיות

המימון של מוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי מגיע משלושה מקורות מרכזיים:

1. **תקציב משרד החינוך**, המממן שעות לימוד ותוכניות לימודים שונות – למעשה ישנן שלוש רמות שונות של תקצוב ממשלתי של מוסדות חינוך מוכר שאינו רשמי. מוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי השייכים לרשתות החינוך החרדיות הגדולות – "מעין החינוך התורני" ו-"מרכז החינוך העצמאי", מקבלים תקצוב דומה למוסדות חינוך רשמיים לפי סעיף 3א לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה–1985. מוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי שאינם שייכים לרשתות אלה מקבלים 75% מתקציב שעות הלימוד של מוסדות חינוך רשמיים. מוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי שאינם עומדים בתנאים שקבע משרד החינוך בתקנות מוסדות מוכרים בדבר מדיניות רישום אינטגרטיבית ומדד סוציו-אקונומי הדומה למוסדות חינוך רשמיים, מקבלים כתוצאה מכך 65%–70% מתקצוב מוסדות חינוך רשמיים.

2. **מקורות תקציביים פרטיים**, הכוללים שכר לימוד הנגבה מן ההורים ותרומות. אף כי מוסדות חינוך מוכר שאינו רשמי כפופים להוראות חוזרי מנכ"ל בעניין תשלומי הורים בפועל המשרד אינו בודק את

עמידתם של מוסדות חינוך מוכר שאינו רשמי בהוראות ולא הסדיר את סוגיית גביית שכר הלימוד במוסדות אלה.¹⁰

3. הרשויות המקומיות, הממונות צרכים מינהליים ופדגוגיים שונים.

חלקה של הרשות המקומית במימון הוצאות תפעול ומינהל שונות של מוסדות חינוך, בהם שכרם של שרתים ומזכירות, קבוע בצו ומשתנה בהתאם לסוג ההוצאה, שלב החינוך, סוג הפיקוח על בית-הספר והרמה החברתית-כלכלית של הרשות המקומית. משרד החינוך משפה את הרשויות עבור חלקו בתקציבים שהעבירה למוסדות חינוך רשמיים.¹¹ עד לשנת 2007 לא היתה הסדרה של הקצאת התקציבים של הרשויות המקומיות למוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים בחינוך היסודי (מוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים בחינוך המיוחד ומוסדות בחינוך העל-יסודי, שאינם מוגדרים כמוסדות רשמיים, מתוקצבים על ידי הרשות המקומית מתוקף הסדרים אחרים ולא נדונים כלל במסמך זה). כל רשות תמכה במוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים המצויים בתחומה בהתאם למדיניות שלה בנושא זה ולמשאבים שעמדו לרשותה. בשנת 2007, הובא לאישור הכנסת תיקון חוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953, הידוע בכינוי "חוק נהרי".¹²

התיקון הוסיף לחוק את סעיף 11א, ולפיו: "קבע השר [...] סדרים ותנאים לתמיכת המדינה בתקציבי שעות הלימוד של מוסדות חינוך מוכרים שאינם מוסדות חינוך רשמיים בשיעור יחסי לתמיכת המדינה בתקציביהם של מוסדות חינוך רשמיים דומים, יחולו ההסדרים, התנאים ושיעורי התמיכה שנקבעו כאמור גם על תמיכתן של רשויות מקומיות בתקציביהם של מוסדות חינוך מוכרים לא רשמיים הפועלים בתחומן". הסעיף נכנס לתוקף ב-1 באוגוסט 2008, ומשמעותו היא כי **על רשויות מקומיות לתמוך במוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים באותו שיעור שנקבע לתמיכת המדינה במוסדות מסוג זה לפי חוק חינוך ממלכתי ותקנותיו**. שיעור זה נקבע כאמור, בתקנות מוסדות מוכרים והוא עומד על 65% עד 75% מתמיכתה במוסדות חינוך רשמיים.

בשנת 2009 תוקן החוק פעם נוספת. בסיום סעיף 11א נכתב כי "השתתפות רשות חינוך מקומית בתקציביהם של מוסדות חינוך מוכרים לא רשמיים כאמור, כולה או חלקה, יכול שתהיה גם בכסף או בשווה כסף, כגון באמצעות העסקת עובדים, לכלל המוסדות או לחלקם, ובלבד ששווי ההשתתפות לגבי כל מוסד יהיה שווה לסך ההשתתפות לפי ההסדר הקובע". כן נוסף סעיף 11ב, ולפיו: "אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מסמכותה של רשות חינוך מקומית לקבוע שיעור השתתפות בתקציבי מוסדות חינוך מוכרים לא רשמיים הפועלים בתחומה, כולם או חלקם, העולה על השיעור בהסדר הקובע, והיא רשאית לעשות כן גם לגבי רכיב מהרכיבים להשתתפות בתקציב לפי סעיף זה". התיקון נועד כדי **לאפשר לרשויות המקומיות להשתתף בתקציבי מוסדות חינוך מוכר שאינו רשמי הן בכסף והן במתן שירותים שווי כסף, כגון שרתים, מזכירות, סיעות, ניקיון, מים וחשמל**. כמו כן נקבע בתיקון כי **הרשות רשאית לתמוך במוסדות מוכרים שאינם רשמיים בשיעור גבוה יותר משיעור התמיכה של המדינה במוסדות אלה**.¹³

משרד החינוך איננו משפה את הרשויות המקומיות בעבור השתתפותם בתקציבים של מוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים לפי סעיף 11א. המשרד מעביר את חלקו בשכרם של עובדים מינהליים, הקבוע בצו, ישירות לידי הבעלות.¹⁴

¹⁰ מבקר המדינה, דוח ביקורת שנתי 62 לשנת 2011 ולחשבונות שנת הכספים 2010 (הדוח המלא), מאי 2012, עמ' 603–609.

¹¹ לפירוט ראו: משרד החינוך, המינהל לכלכלה ותקציבים, [השתתפות משרד החינוך בתקציב הרשויות המקומיות לשנת 2012](#).

¹² ראו ועדת החינוך של הכנסת, [פרוטוקול דיון](#), 14.5.2007, 21.5.2007.

¹³ הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון מס' 8) (השתתפות רשויות מקומיות בתמיכה במוסדות חינוך מוכרים לא רשמיים), התשס"ז-2007; הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון מס' 11) (דרכי השתתפות של רשות חינוך מקומית בתקציב של מוסדות חינוך מוכרים לא רשמיים), התשס"ט-2009.

¹⁴ משה שגיא, מנהל מינהל לכלכלה ותקציבים, משרד החינוך, מכתב, 24 ביוני 2013. מנחם מזרחי, מנהל תחום תקציב חינוך מוניציפאלי, מינהל לכלכלה ותקציבים, משרד החינוך, שיחת טלפון, 24 ביוני 2013.

אופן היישום בפועל של התיקון לחוק שנוי במחלוקת. משרד הפנים הוציא חוזר מנכ"ל ליישום התיקון¹⁵, אך משרד החינוך ומרכז השלטון המקומי התנגדו לסמכות המשרד להוציא חוזרים לפרשנות חוק זה. יישום התיקון לחוק נדון בשנים האחרונות כמה פעמים בבתי-משפט שונים. בין הנושאים שעלו לדיון: הסעות תלמידי חוץ הלומדים במוסד, הזנה, תמיכה במוסדות חינוך של רשתות החינוך החרדיות, השתתפות הרשות בפרויקטים חינוכיים ועוד. לאחרונה ניתן פסק-דין בבית-משפט לעניינים מינהליים בחיפה ולפיו התיקון לחוק איננו חל על גני-ילדים, ולכן הרשות המקומית איננה מחויבת להעביר לגני-ילדים בחינוך המוכר שאינו רשמי תקציבים בהתאם לקבוע בו.¹⁶

לדברי נציגי מרכז השלטון המקומי, אין דרך לעמוד על היקף התקציבים שמעבירות הרשויות המקומיות למוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי, שכן כל רשות מעבירה תקציבים באופן עצמאי או תומכת במוסדות אלה באופן אחר. להערכת היועצת המשפטית של המרכז לשלטון מקומי, מדובר בעשרות מיליוני ש"ח בכל שנה, אם לא יותר מזה. לדבריה, מכיוון שמרבית מוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי פועלים במגזר החרדי ויש מספר רב של מוסדות מסוג זה במגזר הערבי, הרי שעיקר הנטל נופל על רשויות מקומיות חלשות יחסית, והדבר גורם להסטת תקציבים הנדרשים לאותן רשויות לצרכים אחרים אל תחום החינוך.¹⁷

עיריית ירושלים, שבה כפי שראינו לעיל, מספר גדול במיוחד של מוסדות חינוך מוכר שאינו רשמי מסרה נתונים ולפיהם בשנת 2012 העבירה למוסדות חינוך מוכר שאינו רשמי כ-13.7 מיליון ש"ח.¹⁸

3. הערכת השפעת התיקון בחוק על רשויות מקומיות ומוסדות חינוך מוכר שאינו רשמי

סעיף 80 בהצעת החוק מציג לבטל את סעיף 11א לחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953. סעיף 81 קובע הוראות מעבר לשנת הלימודים הקרובה, תשע"ד, ולפיהן:

"על אף ביטולו של סעיף 11א לחוק חינוך ממלכתי, בסעיף 80 לחוק זה, בשנת הלימודים התשע"ד, תשתתף רשות חינוך מקומית בתקציבי מוסדות חינוך מוכרים לא רשמיים שפעלו בתחומה בשנת הלימודים התשע"ג ואשר הרשות כאמור השתתפה בתקציבם לפי סעיף 11א. השתתפות הרשות תהיה בהתאם לעמידתם של מוסדות החינוך כאמור בתנאים לתקצובם כפי שיחולו בשנת הלימודים התשע"ד ובשיעור שלא יעלה על 50% מסכום השתתפותה בתקציבם בשנת הלימודים התשע"ג."

משמעות סעיף 80 היא ביטול של התיקון לחוק משנת 2007, על כל סעיפיו, לרבות מתן אפשרות לרשויות מקומיות לתמוך במוסדות חינוך מוכר שאינו רשמי במתן שירותים שווי כסף. תיקון זה יחזיר את המצב החוקי לנוסח הקיים לפי 2007 ולפיו כל רשות תתמוך במוסדות חינוך מוכר שאינו רשמי בתחומה לפי שיקול דעתה והאמצעים העומדים לרשותה זאת באמצעות התבחינים למתן תמיכות הנהוגים בכל רשות המקומית.

סעיף 81 קובע כי בשנת הלימודים הקרובה **בלבד**, לרשויות מקומיות לא יהיה שיקול דעת בקביעת השתתפותן בתקציבי מוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים. בשנה זאת, הרשות תהיה מחויבת להשתתף בתקצובם של מוסדות חינוך שהשתתפה בתקצובם בשנת הלימודים תשע"ג. מוסד חינוך מוכר שאינו רשמי שפעל ברישיון בשנת הלימודים תשע"ג, וימשיך להחזיק ברשיונו בשנת הלימודים תשע"ד¹⁹, יהיה זכאי לקבל מהרשות המקומית בשנה זו עד 50% מהסכום שהעבירה לו מתוקף סעיף 11א לחוק חינוך ממלכתי

¹⁵ מדינת ישראל, משרד הפנים, [חוזר המנהל הכללי מספר 8/2009](#), ירושלים, טבת התש"ע, דצמבר 2009.

¹⁶ עת"מ 32706-01-12 קול חינוכית (חיפה 96) בע"מ ואח' נ' עיריית קריית-מוצקין.

¹⁷ עו"ד נועה בן-אריה, יועצת משפטית, המרכז לשלטון מקומי, דוא"ל, 20 ביוני 2013.

¹⁸ שלמה הומינר, ממונה על כספים ותקציבים, מינהל חינוך, עיריית ירושלים, דוא"ל 20 ביוני 2013.

¹⁹ בהקשר זה יצוין כי סעיף 151 להחלטת הממשלה מן ה-13 במאי 2013, מטיל על שר החינוך לתקן את תקנות מוסדות מוכרים כך שמוסדות חינוך מוכרים יחויבו בתנאים נוספים ובהם מספר גדול יותר של שעות במקצועות הבסיס. לשינוי זה עשויות להיות השלכות על מספר מוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי שיהיו זכאים להכרה, אך הוא איננו אמור להשפיע על שיעור התמיכה במוסדות חינוך שקיבלו הכרה ממשרד החינוך.

בשנת הלימודים תשע"ג. עם זאת, לא ברור מניסוח הסעיף האם ניתן יהיה להשתתף בתקצובם של מוסדות חינוך אלה גם בשירותים שווי כסף, כפי שנעשה בעבר.

מרכז השלטון המקומי, שהתנגד להוספת סעיף 11א לחוק חינוך ממלכתי, תומך בהצעת החוק. לטענתו החוק הביא לכך שהרשויות המקומיות חויבו להשקיע משאבים רבים בבתי-ספר פרטיים הגובים תשלומי הורים, ממיינים תלמידים ומביאים להחלשת מערכת החינוך הציבורית. זאת בעוד חיזוק מערכת החינוך הציבורית תובע להשקיע את מרב המשאבים בבתי ספר ממלכתיים וממלכתיים-דתיים. היועצת המשפטית של המרכז מסרה כי מוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים שירצו להמשיך לקבל תמיכה יוכלו לעשות זאת באמצעות נהלי תמיכות והקצאות הקיימות ברשויות המקומיות. עם זאת, סביר כי התמיכה שתיתן לבתי הספר באמצעים אלה לא תשתווה לתמיכה שקיבלו בתי הספר באמצעות החוק.

פנינו אל מספר רשויות מקומיות שבהן מספר גדול של בתי ספר יסודיים בחינוך המוכר שאינו רשמי בשאלה לגבי ההשלכות הצפויות של התיקון המוצע על הרשות.

עיריית ירושלים ציינה כי תמשיך לתמוך בבתי ספר מוכרים שאינם רשמיים, אך היא עשויה לצמצם את היקף התמיכה ולהתנות אותה בשיתוף הפעולה של המוסד עם הרשות המקומית.²⁰

לדבריו של מנהל מטה החינוך בעיריית תל-אביב העיירה תמכה במוסדות חינוך מוכר שאינו רשמי בעיר גם קודם לתיקון לחוק משנת 2007. התיקון לחוק הביא להאחדה של התמיכה בכל מוסדות החינוך המוכרים שאינם רשמיים בעיר. העירייה תלמד את התיקון המוצע בחוק ותנהג לפי הנוסח שיתקבל.²¹

עיריית אשדוד מסרה כי היא רואה בתלמידי החינוך המוכר שאינו רשמי תלמידים שווי זכויות במערכת החינוך ותקצבה אותם גם קודם לתיקון לחוק משנת 2007. התיקון הסדיר את תקצוב העירייה למוסדות חינוך מוכר שאינו רשמי ואפשר לעירייה לתמוך בהם באופן פשוט ומיידי כמו במוסדות החינוך הרשמיים. חזרה למצב טרום החקיקה יחייב את העירייה לתקצב את מוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי באמצעות תבחינים למתן תמיכות הכרוכים בהליכים מורכבים יותר. עמדת העירייה היא כי רצוי שהתיקון המוצע לחוק יאפשר לרשויות מקומיות המעוניינות בכך להמשיך לתמוך במוסדות חינוך מוכר שאינו רשמי בהתאם למדיניותה ובדומה לחינוך הרשמי, ללא צורך בתבחיני תמיכות.²²

כתיבה: אתי וייסבלאי

אישור: יובל וורגן, ראש צוות

²⁰ שלמה הומינר, ממונה על כספים ותקציבים, מינהל חינוך - עיריית ירושלים, דואל 20 ביוני 2013.

²¹ חביב נאמן, מנהל מטה החינוך, עיריית תל-אביב-יפו, שיחת טלפון, 24 ביוני 2013.

²² עודד לוי, גזבר עיריית אשדוד, דואל, 23 ביוני 2013.